

Melnyk V, Gryga I, Stepurko T (2012) Informal patient payments in Bulgaria and Ukraine. Tobacco Control and Public Health in Eastern Europe 2 (Supplement 1, 2nd conference 'Economics, sociology, theory and practice of public health'):s15-s16. doi:10.6084/m9.figshare.92834

## Informal patient payments in Bulgaria and Ukraine

Melnyk, Victoria; Gryga, Irena; Stepurko, Tetiana

**KEY WORDS:** informal payments, informal patient payments, gratitude, bribe, Central and Eastern Europe countries.

**AUTHORS:** Victoria Melnyk is a student at the School of Public Health, National University of Kyiv-Mohyla Academy, victress.victoria@gmail.com  
Irena Gryga is a lecturer at the School of Public

Health, National University of Kyiv-Mohyla Academy, griga@ukma.kiev.ua  
Tetiana Stepurko is a lecturer at the School of Public Health, National University of Kyiv-Mohyla Academy, chernysh@ukma.kiev.ua

This paper was received 05.04.2012, accepted 07.05.2012, published 10.07.2012.

## Неофициальные платежи пациентов в Болгарии и Украине

Мельник Виктория Леонидовна, Грига Ирэна Максимовна, Степурко Татьяна Георгиевна

УДК 303.4:[614.2:614.253](497.2+477)

**КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:** неофициальные платежи, неофициальные платежи пациентов, благодарение, взятка, страны Восточной и Центральной Европы.

**АВТОРЫ:** Мельник Виктория Леонидовна – студентка магистерской программы Школы общественного здоровья, Национальный университет «Киево-Могилянская академия», victress.victoria@gmail.com

Грига Ирэна Максимовна – доцент Школы общественного здоровья, Национальный университет «Киево-Могилянская академия», griga@ukma.kiev.ua

Степурко Татьяна Георгиевна – старший преподаватель Школы общественного здоровья, Национальный университет «Киево-Могилянская академия», chernysh@ukma.kiev.ua

## Неофіційні платежі пацієнтів в Болгарії та Україні

Мельник Вікторія Леонідівна, Грига Ірена Максимівна, Степурко Тетяна Георгіївна

**АКТУАЛЬНІСТЬ:** Неофіційні платежі пацієнтів виступають важливою рисою багатьох систем охорони здоров'я. Хоча дослідження таких платежів є досить складним завданням, явище неформальної оплати за медичну допомогу потребує більш глибокого розуміння його природи, причин та наслідків для розробки більш ефективної політики охорони здоров'я. Метою нашого дослідження є вивчення досвіду та ставлення до неформальних платежів пацієнтів у Болгарії та Україні.

**МЕТОДИ:** Навесні 2009 року були проведені фокус-групові та індивідуальні інтерв'ю в країнах Центральної та Східної Європи (проект ASPRO CEE 2007, FP7, GA no. 217431). У кожній країні проведено 6 фокус-груп з надавачами й споживачами послуг та 5 особистих інтерв'ю з розробниками політики і представниками/експертами з соціального медичного страхування.

**РЕЗУЛЬТАТИ:** Неофіційні платежі пацієнтів є більшою проблемою в Україні, аніж в Болгарії.

Для пацієнтів Болгарії більш актуальною темою є офіційні платежі, впроваджені у 2000 році. Українські пацієнти здебільшого обговорюють неофіційні практики, що підтверджує актуальність теми. Респонденти розрізняють два поняття: «подяка» (оплата за власним бажанням) і «хабар» (оплата на вимогу та до проведення маніпуляцій). Лікарі переконують, що неформальні платежі в Україні існують через бажання пацієнта підтримати лікаря. Хоча пацієнти згадують «хабарі» при хірургічній стаціонарній допомозі. Українські політичні діячі, як і провайдери, стверджують, що неформальні платежі можуть бути єдиним фактором, який забезпечує виживання системи охорони здоров'я і тримає лікарів, що працюють в державних установах. Більшість українців вірять, що впровадження офіційних платежів замінить неофіційні. Проте болгари, маючи досвід офіційної оплати, переконані, що неформальні платежі неможливо викоринити. Трапляється думка, що офіційні пла-

тежі можуть стати подвійним тягарем для пацієнтів.

**ВИСНОВКИ:** Позитивне ставлення до неформальних платежів може стати на заваді ефективних реформ у системі охорони здоров'я. Існують підстави очікувати з боку лікарів створення перепон на такому шляху, оскільки звичка стягувати з пацієнтів гроші може переважити над прагненням покращити медичну допомогу. Неформальні платежі не сприяють залученню коштів до системи охорони здоров'я і не переносять стосунки лікаря й пацієнта в етичну площину.

**КЛЮЧОВІ СЛОВА:** неофіційні платежі, неофіційні платежі пацієнтів, подяка, хабар, країни Східної та Центральної Європи.

**АВТОРИ:** Мельник Вікторія Леонідівна – студентка магістерської програми Школи охорони здоров'я, Національний університет «Києво-Могилянська академія», victress.victoria@gmail.com

Грига Ірена Максимівна - доцент Школи охорони здоров'я, Національний університет «Києво-Могилянська академія», griga@ukma.kiev.ua

Степурко Тетяна Георгіївна - старший викладач Школи охорони здоров'я, Національний університет «Києво-Могилянська академія», chernysh@ukma.kiev.ua